

Nr 130

Av fru **Segerstedt Wiberg**, om inrättande av en professur i *sinologi*.

För den svenska utrikeshandeln spelade redan under 1700-talet och ännu mer under 1800-talet handeln med Fjärran Östern en stor roll. Det svenska ostindiska kompaniet intog en central roll då det gällde att förse Europa med varor från Indien och i ännu högre grad från Kina. Kompaniet importerade och reexporterade varor, vilket tillförde Sverige betydande inkomster.

För Göteborgs del blev handeln av stor ekonomisk betydelse. Såväl William Chalmers som Niclas Sahlgren hade handeln med Kina att tacka för de förmögenheter som de grundade. Förmögenheterna i sin tur satte dem i stånd att göra donationer till gagn för kommande släkten. Chalmers tekniska högskola intar numera en central plats i den tekniska forskningen och för utbildningen av civilingenjörer. Sahlgrenska sjukhuset har sin betydelse för regionsjukvården och för utbildningen av läkare vid Göteborgs universitet.

Ännu i början på 1900-talet spelade handeln med Fjärran Östern en icke obetydlig roll, och på initiativ av skeppsredare Dan Broström bildades AB Svenska ostasiatiska kompaniet. Detta bolag existerar fortfarande och har under de gångna åren i den mån det politiska läget tillåtit uppehållit trafik på Fjärran Östern.

Under hela tiden Sverige haft handelsförbindelser med Kina och övriga länder i Asien har även kulturella kontakter upprätthållits. Varor och dyrgripar fördes till Europa. Härigenom räddades de undan den förstörelse som de politiska fejderna ofta medförde. I våra museer torde finnas åtskilliga föremål som är unika och av stort värde för kommande forskningsarbete i Kina.

Förbindelserna kom många forskare att intressera sig för den kinesiska kulturen. Svenskar har gjort stora insatser då det gällt arkeologiska, konsthistoriska och språkliga studier. Det räcker i detta sammanhang att erinra om de insatser, som under de senaste årtiondena på skilda fält gjorts av forskarna Sven Hedin, J. G. Andersson, Osvald Sirén och Bernhard Karlgren. I Sverige finns vid sidan om museernas internationellt ryktbara konstsamlingar sådana som de kungliga och direktör C. Kempes.

Det stora intresset för den kinesiska kulturen och för det kinesiska språket gav 1917 upphov till ett gåvobrev till Göteborgs högskola från en rad

donatorer för en professur i östasiatiska språk och östasiatisk kultur. Genom ett nytt gåvobrev 1920 erhöll högskolan en fond på sammanlagt 265 000 kronor.

1918 upprättades vid högskolan en professur i östasiatisk språkvetenskap och kultur. Professuren innehades under åren 1918—1939 av professor Bernhard Karlgren. Sistnämnda år kallades han att förestå de Östasiatiska samlingarna i Stockholm. Lärarrådet vid högskolan nödgades vid hans avgång konstatera att professuren inte kunde återbesättas med en fullt kompetent svensk eller annan nordisk vetenskapsman. Beslut fattades om att tills vidare fondera den huvudsakliga avkastningen.

Av naturliga skäl blev vid samma tid även förbindelserna med Kina i det närmaste avbrutna. Efter världskrigets slut följde det kinesiska inbördeskriget och förbindelserna förblev dåliga. Men länge uppehölls de med hjälp av missionärerna, vilka inte minst spelade en stor roll för kännedomen om Kinas språk och sedvänjor. Dessa har emellertid senare förbjudits att resa in och ut i Kina. Därigenom blev kunskaperna i kinesiska språket försämrade. För forskare har det däremot på senare tid efter ett mångårigt uppehåll åter blivit lättare att få tillstånd vistas i Kina.

1955 återupptogs undervisningen i kinesiska vid Göteborgs högskola. En tillfälligt förordnad lärare undervisade mot arvode. Sedan 1958 har en lärarbefattning i östasiatiska språk inrättats på universitetsstat. Avkastningen av fonden har hittills räckt till att bekosta dennes lön. För bestridande av materiel m. m. har vissa andra statsmedel utgått. Som lärare har fungerat fil. lic. Olov Bertil Anderson.

Undervisningen omfattar kurser och seminarieövningar i klassisk och modern kinesiska samt i kinesisk historia och litteraturhistoria. Antalet elever är 14.

Vid Stockholms universitet är professor emeritus Bernhard Karlgren förordnad att uppehålla undervisning och examination i sinologi. Undervisningen omfattar föreläsningar och kurser i klassisk och modern kinesiska. Antalet elever är 25.

Även vid Lunds universitet har fil. lic. Olov Bertil Anderson varit förordnad att meddela tio timmars undervisning under höstterminen 1960. Teol. lic. Gunnar Sjöholm har varit förordnad att undervisa 20 timmar i kinesisk historia och filosofi. Elevernas antal har varit 3 och tveksamhet råder huruvida undervisningen skall fortsätta.

Av ett visst intresse i sammanhanget är att det i Norge för närvarande inte bedrivs någon som helst undervisning i sinologi, medan det vid Köpenhamns universitet finns en lärostol i östasiatiska språk »med särskilt henblick på kinesisk». Elevantalet är cirka 15.

Mellan de nordiska länderna råder sedan några år en särskild överenskommelse, den s. k. Skandiplanen. Enligt denna skall universitets- och forskningsbiblioteken inom sina specialområden systematiskt följa den ut-

ländska litteraturen. Överenskommelsen tar särskilt sikte på sådan litteratur som utkommer i ur nordisk synpunkt mer perifera områden. Vid fördelningen har man utgått från tidigare specialsamlingar inom biblioteken. Skandiplanen är i och för sig ett intressant försök till samarbete mellan bibliotek i skilda länder. Av intresse i sammanhanget är att såväl biblioteket vid Chalmers tekniska högskola som Göteborgs universitet enligt planen åtagit sig att bevaka den litteratur som utges i Kina. Beträffande denna tjänstgör biblioteken som informationscentraler. Lån ställes till övriga biblioteks, forskares och industriens förfogande. Då Göteborg utvalts som centrum för den kinesiska litteraturen, sammanhänger detta med att framför allt universitetsbiblioteket äger synnerligen goda samlingar kinesisk litteratur. För universitetsbibliotekets del gäller mest att bygga vidare på den klassiska litteratur som man redan har. För biblioteket vid Chalmers gäller mer att följa den tekniska litteratur, som nu ges ut även i Kina. Här gäller det att bevaka ett nytt område på samma gång som man fullföljer den gamla tradition som byggts upp av handeln och sjöfarten. Efter samma linjer som Skandiplanen har inom Sverige skett en uppdelning av bibliotekens bevakning av den kinesiska litteraturen.

Självfallet är det av stort värde att biblioteken bevakar den litteratur som utges i Kina och därmed också den kinesiska forskningen inom respektive områden. Men deras strävanden kan bli av tvivelaktigt värde, såvida det inte finns ett visst antal svenskar som kan tillgodogöra sig litteraturen och som kan översätta kinesiska till svenska. Om man t. ex. jämför Kina med Japan som hunnit något längre i sin utveckling från agrarland till industriland, så finner man att den tekniska litteraturen från Japan redan har mycket av intresse för västerlänningar. Men man finner också att den japanska vetenskapliga litteraturen är lättillgänglig, då den som regel finns i översättning eller är försedd med ett sammandrag i översättning.

För den vetenskapliga kinesiska litteraturen är läget inte helt analogt. En snabb utveckling av betydelse även för den västerländska forskningen kan väntas, men det finns inte skäl räkna med att de vetenskapliga arbetena skall förses med en parallell översättning. Tvärtom går tendensen i Kina mot större självhävdande.

För att kunna följa allt det som nu publiceras och kommer att publiceras i Kina blir det nödvändigt med kunskaper i kinesiska. Sådana kunskaper kommer att krävas även av andra skäl, då Kina sannolikt kommer att spela en alltmer dominerande roll i det internationella politiska livet. Redan nu utgör kinesiskan ett av de fem officiella språken i FN. Dess användning och betydelse kommer att bli större i det ögonblick Pekingregeringen tar sitt säte i FN.

Under dessa förhållanden måste det vara en allvarlig brist att vårt land saknar personer som är i stånd att tala eller läsa kinesiska. Ännu så länge har man tack vare ett litet antal skickliga språkmän möjlighet att på

biblioteken bevaka litteraturen. Men blir det fråga om en mer utbredd och intensiv bevakning, förslår inte den tillgängliga expertisen. Behovet av en sådan kommer att öka även på andra områden än bibliotekens.

Skall en förändring till det bättre åstadkommas, så torde det vara ofrånkomligt att upprätta en professur i sinologi. Tillgång på kompetenta krafter för en sådan finns. Av professor Karlgrens elever har några disputerat, och en av dem upprätthåller nu en professur utomlands. Ytterligare någon disputation är att vänta. Som framgår av ovanstående resonemang förefaller den naturligaste platsen för en professur att vara vid Göteborgs universitet, som redan förfogar över en grundplåt och som erbjuder en naturlig anknytning till det samarbete biblioteken redan börjat. Men det kan också tänkas att Stockholms universitet i anknytning till den nu pågående undervisningen och med tillgång till de östasiatiska samlingarna erbjuder lämpliga arbetsmöjligheter för en professur.

Däremot torde det i längden bli till skada för Sverige om undervisningen negligeras i ett språk som talas av 600 miljoner människor, särskilt som Kina på alla områden gör sig alltmer gällande.

Med stöd av ovanstående hemställer jag,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om snabba åtgärder i syfte att upprätta en professur i sinologi.

Stockholm den 23 januari 1961

Ingrid Segerstedt Wiberg
